

KS/2025:158

KS § 62**Bildande av Hemtjärns naturreservat****Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige**

1. Gagnefs kommun beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att naturreservatet Hemtjärn, som inrättades 2002-12-04, ska ha den nya geografiska omfattning som framgår av bifogad karta, bilaga 1. Reservatet omfattar därmed 28,6 hektar. Reservatets slutliga gränser märks ut i fält.
2. För att tillgodose syftet med naturreservatet ska de föreskrifter som anges i bifogade handlingar enligt 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken gälla.
3. Fastställa skötselplanen med stöd av 3 förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera. Naturvårdsförvaltare ska vara Gagnefs kommun.

Motivering till beslut

Ett naturreservat medför inskränkningar i vad man får göra på sin fastighet inom reservatsgränsen. Därför ska den privata fastigheten utgå från nuvarande reservatsgräns.

Ärendebeskrivning

Miljö- och byggnadsnämnden beslutade den 2025-06-18 med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken att naturreservatet Hemtjärn som inrättades 2002-12-04 ska ha en ny geografisk omfattning. Det huvudsakliga skälet för det nya beslutet är att nuvarande reservat innefattar en privat fastighet.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, kommunstyrelsens förvaltning, 2026-03-16, 1 sida.

Protokollsutdrag, MBN 260211 § 8, dnr MBN/2025:20, 2 sidor.

Bilaga 1: Beslutskarta, 2025-03-03, dnr MBN/2025:20, 1 sida.

Bilaga 2: Skötselplan för naturreservatet Hemtjärn, 9 sidor.

Skötselplansbilaga 1: Skötselkarta, 2025-03-03, dnr MBN/2025:20, 1 sida.

Tidigare beslut

MBN 030129 § 12, MBN 021023 § 154

Lagrum

Miljöbalk (1998:808)

Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Gagnefs kommun

Protokollsutdrag

Kommunstyrelsen

Sammanträdesdatum
2026-05-26

Sida
2 (2)

Protokollsutdrag
Kommunfullmäktige

MBN/2025:20

MBN § 8**Bildande av Hemtjärns naturreservat****Miljö- och byggnadsnämndens beslut**

1. Upphäva miljö- och byggnadsnämndens beslut 2003-01-29 § 12, om att reservatsbeslutet för Hemtjärn 2002-10-23 § 154, kompletteras med del av fastigheten Bäsna 38:9.
2. Upphäva miljö- och byggnadsnämndens beslut 2002-10-23 § 154, om Bildande av naturreservat Hemtjärn i Gagnefs kommun.

Miljö- och byggnadsnämndens förslag till kommunstyrelsen för beslut i kommunfullmäktige

1. Gagnefs kommun beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att naturreservatet Hemtjärn, som inrättades 2002-12-04, ska ha den nya geografiska omfattning som framgår av bifogad karta, bilaga 1. Reservatet omfattar därmed 28,6 hektar. Reservatets slutliga gränser märks ut i fält.
2. För att tillgodose syftet med naturreservatet ska de föreskrifter som anges i bifogade handlingar enligt 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken gälla.
3. Fastställa skötselplanen med stöd av 3 förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera. Naturvårdsförvaltare ska vara Gagnefs kommun.

Ärendebeskrivning

Ett nytt förslag till reservatsbeslut och skötselplan för naturreservatet Hemtjärn har tagits fram. Det huvudsakliga skälet är att bildandet av en privat fastighet inte har gått rätt till i relation till befintligt skydd beslutat 2002.

Finansiering

Ingen finansiering har krävts för ombildningen av naturreservatet. Kommunen är ansvarig för reservatets framtida skötsel.

Beslutsunderlag

Bildande av naturreservatet Hemtjärn, remisshandling

Bilaga 1: Beslutskarta

Bilaga 2: Skötselplan för naturreservatet Hemtjärn, remisshandling

Skötselplansbilaga 1: Skötselkarta

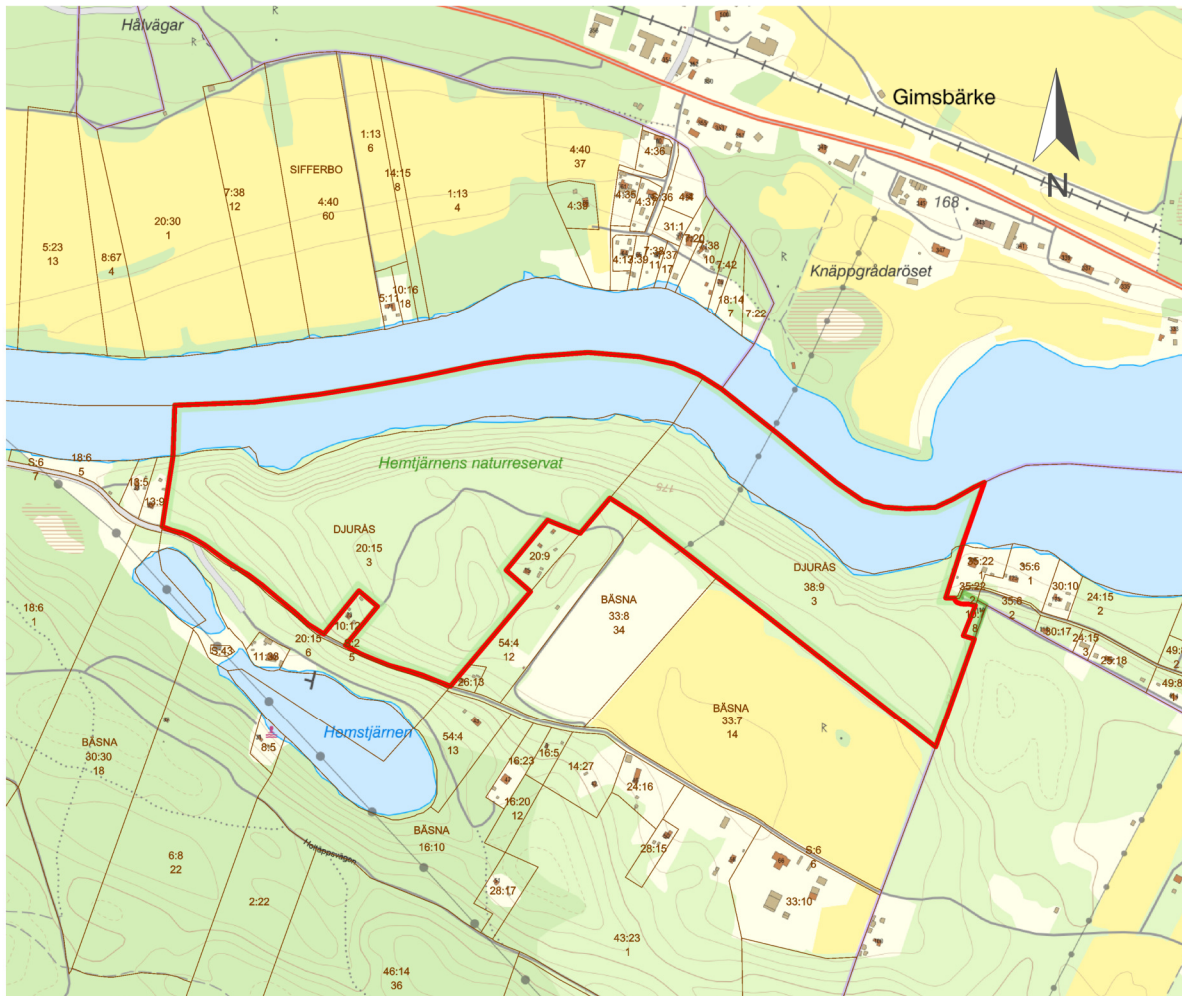
Lagrum

Miljöbalken (1998:808)

Protokollsutdrag

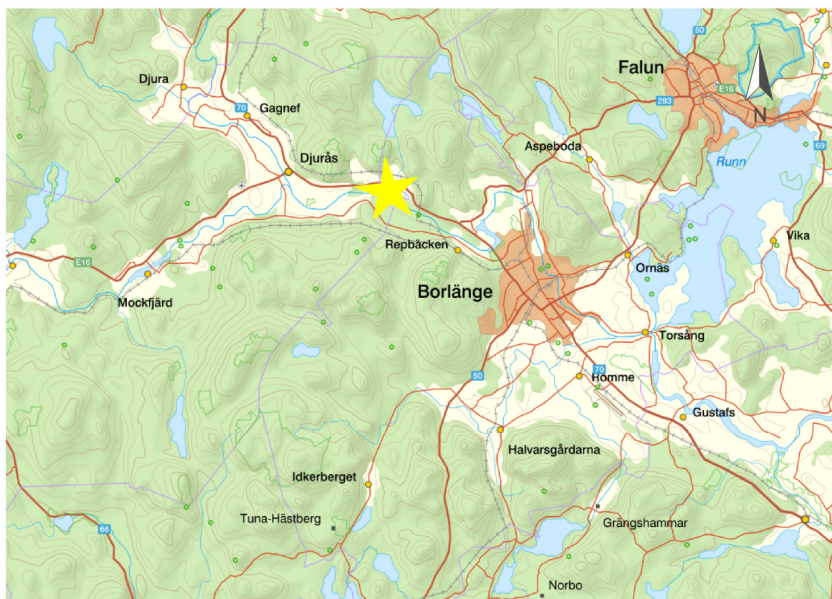
Kommunstyrelsen + handlingar

Beslutskarta naturreservatet Hemtjärn

Skala 1:10000

Översiktskarta

Teckenförklaring

- Reservatsgräns
- Hemtjärns naturreservat

Bilaga 2: Skötselplan för naturreservatet Hemtjärn

Beslutsinstans	Beslutsdatum, paragraf	Diarienummer
Kommunfullmäktige	2026-06-15, § x	KS/2025:158
Beredningsorgan	Beslutsdatum, paragraf	Diarienummer
Kommunstyrelsen	2026-05-26, § 62	KS/2025:158
Miljö- och byggnadsnämnden	2026-02-11, § 8	MBN/2025:20
Dokumenttyp	Revideras	Handläggare
Plan		Kommunbiolog

Skötselplan för Hemtjärns naturreservat

Denna skötselplan har upprättats av Gagnefs kommun enligt 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Den ersätter tidigare skötselplan daterad 2002-10-23 (KS/2002:354).

Beskrivningsdel

Översiktliga data

Administrativa data	
Namn	Hemtjärn
Kommun	Gagnef
NVR id	2002425
Rättigheter	Vägservitut
Anläggningar	Väg, fiskesamfällighet, elledning
Förvaltare	Gagnefs kommun

Markslag *	Areal (ha)
Skogsmark	19,1
Vattenareal	8,6
Övrig landareal	0,9
Totalt	28,6

* Uppdelning enl. Nationella marktäckedata, Naturvårdsverket.

Geovetenskap

Enligt SGU:s jordartskarta består reservatets västra del av flygsand och dess östra del av glacial grovsilt-finsand. Områden med aktiv erosion förekommer.

Den naturgeografiska regionen är vågig bergkullterräng.

Biologi

Huvuddelen av skogen utgörs av lövskog men i de branta slänterna mot älven är det delvis grandominerat. Skogen är olikåldrig och har en stor mängd död ved. Det finns grova lövträd av björk och asp, varav en del som grov död ved. Gråalen är vanlig och det finns även rönn, sälk och hägg.

Området har en rik fågelfauna med bl a hackspettar, sångare, trastar och olika småfåglar. Rödlistade arter som noterats är spillkråka, rödvingetrast, björktrast, buskskvätta, rosenfink, ärtsångare, svartvit flugsnappare och tretåig hackspett. Andra intressanta arter är kattuggla och gråspett.

Vattenområde i Dalälven ingår i reservatet. I det ursprungliga reservatsbeslutet från 2002 saknas redovisning av vattenmiljön. Enligt EU:s ramdirektiv för vatten har Dalälven måttlig ekologisk status p g a dammar för vattenkraft som hindrar fiskvandring m m (bristande konnektivitet). Den uppnår liksom andra vattenförekomster inte god kemisk status på grund av kvicksilver och bromerade difenyletrar.

Kulturhistoria och tidigare brukande

Området har en lång historia av brukande. På storskifteskartor från 1816 och 1817 för Djurås respektive Bäsna bys inägor benämns området ”Ängsheden”. All mark inom naturreservat var då slog (slättermark) förutom två små ytor i östra delen som var åker. Även slänten ner mot älven är benämnd slog. Fem byggnader syns på kartorna vilka troligtvis var hölador.

Det som idag är stig i reservatets östra del (Bäsna bys marker) hade samma dragning 1817. Det syns att stigarna/vägarna använts under lång tid då det på vissa ställen har bildats fördjupningar.

Ortofoto från 1960 visar att slänterna mot älven är skogbevuxna. Sedimentplatån ovanför är igenväxande med ungt löv (sly/ungskog) men det förekommer också relativt många stora lövträd. I öster hade områdena enligt ortofoto 1960 nyligen börjat växa igen på de raka, täta tegarna som ser ut att ha varit uppodlade.

Ortofoto från 1975 visar att igenväxningen fortsatt.

Ortofoto från 2006 visar att ett centralt område på sedimentplatån är nästan helt öppet. Det är idag bevuxet med yngre löv med inslag av äldre träd, men är delvis fortfarande relativt öppet. Även slänterna ner mot älven norr om detta område ser ut att ha yngre skog 2006 än det var 1975, vilket innebär att området avverkats efter 1975. En plåtå vid älven verkar vara planterad med gran.

2024 fälldes en del gran upp till cirka 20 cm i diameter i brösthöjd i den västra och centrala delen av området.

Friluftsliv

Friluftslivet i reservatet utgörs troligen mestadels av vandring längs den led som går genom området från informationstavlan i väster till gränsen mot Borlänge kommun i öster.

Infrastruktur

En grusväg, Grådhedsvägen, går söder om reservatet. Vägen går på samfälld mark men gränsen är inte fastställd i modern tid. Vägen har ingen ordnad förvaltning. Man når reservatet genom att åka genom Bäsna fram till informationsskylt för reservatet. Parkeringsplats finns vid avtagsvägen mot badplatsen vid Hemtjärn. Från Grådhedsvägen går det en mindre grusväg genom reservatet fram till tomter med bebyggelse intill reservatet. Vägservitut finns för denna väg.

En högspänningsledning som hör till Dala Energi AB går genom reservatet.

Källförteckning

Artportalen 2025. SLU Artdatabanken. [Välkommen till Artportalen - Artportalen](#)

Storskifte Djurås bys inägor 1816. Lantmäteriet [Historiska Kartor och Akter](#) Storskifte Bäsna bys inägor 1817 Lantmäteriet [Historiska Kartor och Akter](#)

Plandel

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och bevarandet av naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska tillgodoses genom att

- området skyddas mot skogsbruk,
- barrträd ska hållas efter,
- åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv.

Prioritering mellan bevarandevärden

Naturreservatet är främst avsatt för att säkerställa och utveckla de biologiska värdena, varför nya stigar och andra anordningar för friluftslivet endast får lokaliseras på ett sätt så att biologiska värden ej äventyras.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i 3 skötselområden (se bilaga 1):

1. Lövskog
2. Blandskog
3. Friluftsliv och anläggningar

Skötselområde 1: Lövskog

Beskrivning

I området finns olikåldrig lövskog med björk, asp, sälg, rönn, hägg m m. Inslaget av död ved är stort. Både äldre och yngre lövskog förekommer. Gran förekommer spritt i området. Det finns också enstaka tallar. Längs Grådhedsvägen finns några tätare partier med gran och tall.

Gränsen mot skötselområde 2 har dragits utifrån lämplighet att bekämpa gran. Vid planering av åtgärder ska gränsen ses som ungefärlig.

Bevarandemål

Området präglas av olikåldrig skog vilken domineras av lövträd. Naturliga processer som åldrande och avdöende leder till att död ved finns i olika grovlekar och nedbrytningsgrader och att skogen är olikåldrig.

Skötselåtgärder

Barrträdsbekämpning

Fortsatt bekämpning av barrträd genom avverkning och ringbarkning.

Principerna för barrträdsbekämpning är följande:

- ingen avverkning får ske under häckningsperioden,
- grova barrträd som har naturvärden och är problematiska när de faller får stå kvar,
- ringbarkning är en lämplig åtgärd, men intill stigar bör träden fällas motormanuellt för att de inte ska falla på stigarna,
- avverkade barrträd kan tas bort från reservatet men kan också ligga kvar om de inte utgör hinder för framkomlighet längs vandringsled etc.,
- eventuell utkörning ska planeras under barmarkssäsong och inga markskador eller skador på kulturlämningar får uppstå,
- av fallande träd skadat löv ska lämnas kvar,
- barrträd intill Grådhedsvägen kan förslagsvis avverkas med skogsmaskiner,
- röjning av uppväxande små granar bör göras fortlöpande då det minskar kostnaderna på sikt.

Riskträd intill bebyggelse, tomt och väg

Förvaltaren har rätt att avverka träd som innebär uppenbar risk för angränsande bebyggelse, tomter och vägar.

Förvaltaren ska utföra åtgärderna på ett för naturvärdena ansvarsfullt sätt. Stammar av lövträd ska lämnas kvar i reservatet men grenar och ris kan tas bort. Avverkning ska inte utföras under häckningstid och förvaltaren ska vara restriktiv gällande grova träd som har värden som stående, till exempel för fåglar som nyttjar bohål i träden. Akuta åtgärder kan utföras vid alla tider.

Skötselområde 2: Blandskog

Beskrivning

Området längs de branta slänterna mot Dalälven utgörs av blandskog av varierande ålder och sammansättning. Det är huvudsakligen bevuxet med hög och tät granskog men lövinslaget är stort med bland annat många stora, grova aspar och björkar. Förekomst av grov, död ved.

Slänterna mot Dalälven är branta och tydligt påverkade av erosion. Området utgör kommunens högsta nipa. Längre österut är slänterna inte fullt lika höga och branta och det finns platåer. Särskilt i den östra delen finns det pågående erosion med bar mark.

Gränsen mot skötselområde 1 har dragits utifrån lämplighet att bekämpa gran. Vid planering av åtgärder ska gränsen ses som ungefärlig.

Bevarandemål

Området präglas av olikåldrig skog där trädslag och ålder huvudsakligen styrs av naturliga störningar genom bl a erosion. Naturliga processer som åldrande och avdöende leder till att död ved finns i olika grovlekar och nedbrytningsgrader och att skogen är olikåldrig. Omvälvande störningar i form av till exempel erosion, stormfällning och/eller insektsangrepp kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder får en annan karaktär.

Skötselåtgärder

Området lämnas till stor del för fri utveckling. Skälen till detta är att det finns en naturlig störningsdynamik, att det är farligt och praktiskt svårt att avverka gran för att gynna lövträd samt att avverkning av träd kan starta erosion. Det finns dock inget som hindrar att lövträd gynnas genom att barrträd avverkas eller ringbarkas, om hänsyn tagits till ovanstående.

Angående riskträd se under skötselområde 1.

Skötselområde 3: Friluftsliv och anläggningar

Beskrivning

Huvudentrén ligger i västra delen där det finns en informationstavla och en parkeringsplats. En vandringsled startar där. Leden är markerad med orange färg.

Det finns ingen informationstavla där leden startar i den östra delen. Det finns dock en skylt ”Hemtjärns naturreservat”.

Bevarandemål

Information om reservatet och vilka föreskrifter som gäller finns på informationstavlor i anslutning till området och på kommunens hemsida. En vandringsled finns i området.

Skötselåtgärder

Engångsåtgärd

En informationstavla bör på sikt sättas upp där leden startar i öster. Det är dock ingen naturlig väg in för tillfälliga besökare. Åtgärden kan utföras samtidigt som reservatsinformationen uppdateras i väster. En informationstavla skulle även kunna sättas upp mitt i området där vägen till tomterna ansluter till stigen i svackan.

Löpande skötsel

Ledmarkeringar. Ledens sträckning kan behöva ändras p g a erosion och rasrisk.

Dokumentation och uppföljning

Förvaltaren ansvarar för att väl dokumentera alla nyskapande åtgärder och restaureringar. Förvaltaren ska även dokumentera underhållsåtgärder samt tillsyn av friluftsanläggningar.

Uppföljning av de bevarandemål som angetts i skötselplan bör göras som underlag för utvärdering av om syftet med reservatet uppnås.

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen visar att behov finns, eller om skötselplanen i övrigt är inaktuell.

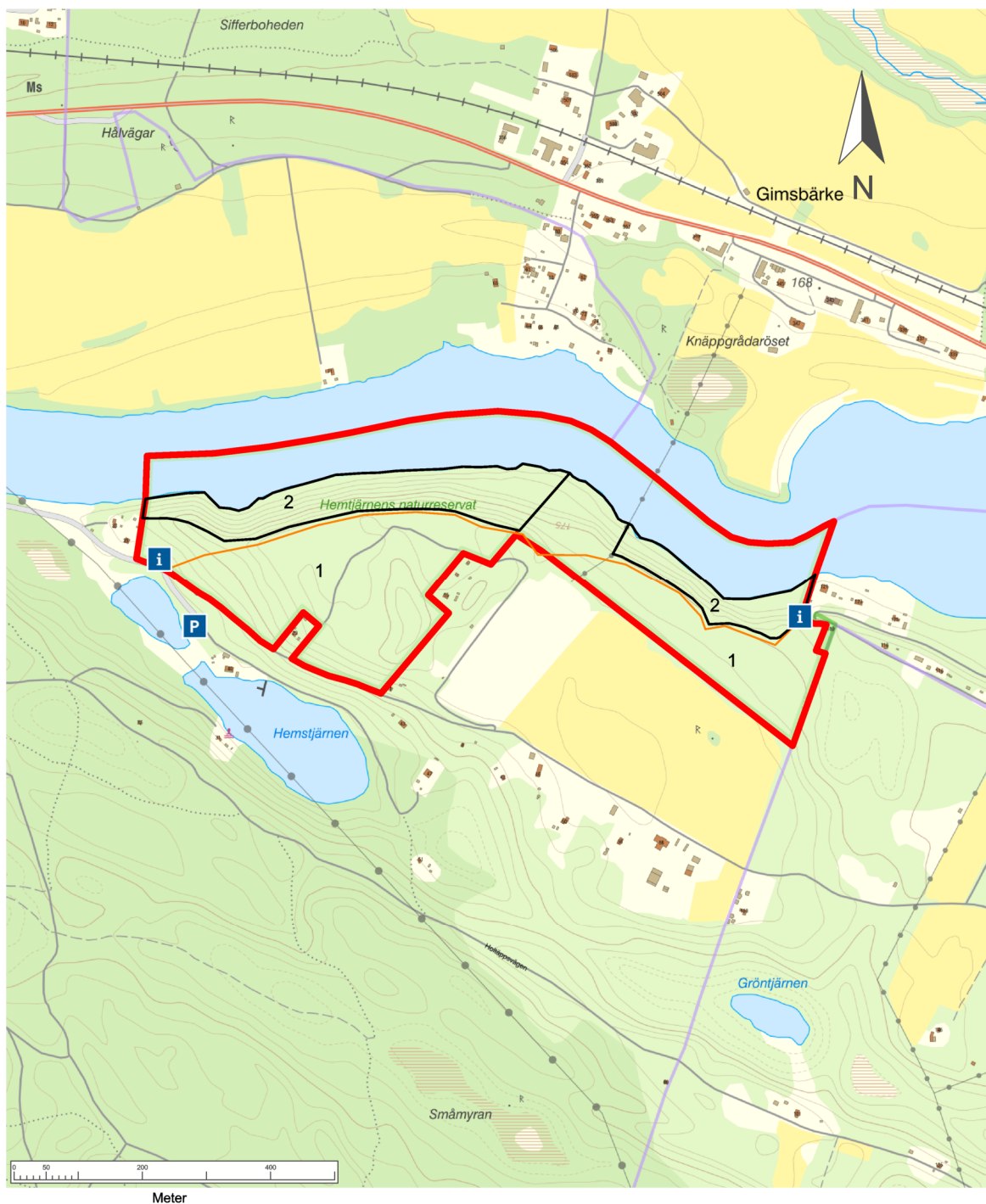
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Prio	Åtgärd	Var	Frekvens
1	Ändra gränsmarkeringar runt Bäsna 10:7 skifte 8 samt väg	Se karta	Engångsåtgärd
2	Webbplats		Uppdateras efter beslut
2	Avverkning och ringbarkning av barrträd	Skötselområde 1	Återkommande
3	Uppsättning och underhåll av informationsskyltar	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov

Bilagor

Bilaga 1 Skötselkarta

Skötselkarta naturreservatet Hemtjärn

Skala 1:15000

Teckenförklaring

- Reservatsgräns
- Skötselområde
- Strövstig
- P Parkering
- i Information